

Výkon trestu odnětí svobody

Veronika Krejčí

Bakalářská práce
2014

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně
Fakulta aplikované informatiky

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně

Fakulta aplikované informatiky

akademický rok: 2013/2014

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Veronika KREJČÍ**
Osobní číslo: **A10784**
Studijní program: **B3902 Inženýrská informatika**
Studijní obor: **Bezpečnostní technologie, systémy a management**
Forma studia: **prezenční**

Téma práce: **Výkon trestu odnětí svobody**

Zásady pro vypracování:

1. Zpracujte rešerši literatury a pramenů, které souvisí s problematikou výkonu trestu odnětí svobody a vazby.
2. V rámci východiskové hypotézy vymezte zkoumaný problém, vymezte pojem výkon trestu odnětí svobody a vazby v historických souvislostech, včetně aktuálních právních aspektů (fenomenologie, etiologie).
3. Analyzujte a vymezte psychologická specifika výkonu trestu odnětí svobody; definujte penitenciární a pospenitenciární opatření, včetně role Mediační a probační služby České republiky (institucionální zakotvení).
4. Vymezte potřebné profesní a psychologické dispozice pracovníků Vězeňské služby České republiky (včetně etických a sociálních hledisek). Proveďte komparaci úrovně vězeňství v České republice a v zahraničí.
5. V závěru bakalářské práce v souladu s analytickými závěry a výstupy se pokuste prezentovat vlastní návrhy, využitelné v praxi, získané údaje zpracujte pomocí statistických metod do tabulek a grafů.

Rozsah bakalářské práce:

Rozsah příloh:

Forma zpracování bakalářské práce: **tištěná/elektronická**

Seznam odborné literatury:

1. ČÍRTKOVÁ, Ludmila. Forenzní psychologie. Plzeň: Aleš Čeněk, 2004, 431 s. ISBN 80-864-7386-4.
2. KUČHTA, Josef a Helena VÁLKOVÁ. Základy kriminologie a trestní politiky. Vyd. 1. Praha: C.H. Beck, 2005, 544 s. Vysokoškolské učebnice (Aleš Čeněk). ISBN 80-717-9813-4.
3. NOVOTNÝ, Oto a Josef ZAPLETAL. Kriminologie. 2., přeprac. vyd. Praha: ASPI, 2004, 544 s. Beckovy mezioborové učebnice. ISBN 80-735-7026-2.
4. VÁGNEROVÁ, Marie a Josef ZAPLETAL. Psychopatologie pro pomáhající profese. Vyd. 4., rozš. a přeprac. Praha: Portál, 2008, 451 s. Beckovy mezioborové učebnice. ISBN 978-80-7367-414-4.
5. ZAPLETAL, Josef. Kriminologie. 2. upr. vyd. Praha: Policejní akademie České republiky, 2000, 189 s. Beckovy mezioborové učebnice. ISBN 80-859-8128-9.

Vedoucí bakalářské práce:

PhDr. Mgr. Stanislav Zelinka

Ústav bezpečnostního inženýrství

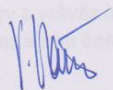
Datum zadání bakalářské práce:

7. března 2014

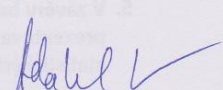
Termín odevzdání bakalářské práce:

10. června 2014

Ve Zlíně dne 7. března 2014

prof. Ing. Vladimír Vašek, CSc.
děkan

doc. Mgr. Milan Adámek, Ph.D.
ředitel ústavu

Prohlašuji, že

- beru na vědomí, že odevzdáním diplomové/bakalářské práce souhlasím se zveřejněním své práce podle zákona č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, bez ohledu na výsledek obhajoby;
- beru na vědomí, že diplomová/bakalářská práce bude uložena v elektronické podobě v univerzitním informačním systému dostupná k prezenčnímu nahlédnutí, že jeden výtisk diplomové/bakalářské práce bude uložen v příruční knihovně Fakulty aplikované informatiky Univerzity Tomáše Bati ve Zlíně a jeden výtisk bude uložen u vedoucího práce;
- byl/a jsem seznámen/a s tím, že na moji diplomovou/bakalářskou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, zejm. § 35 odst. 3;
- beru na vědomí, že podle § 60 odst. 1 autorského zákona má UTB ve Zlíně právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla v rozsahu § 12 odst. 4 autorského zákona;
- beru na vědomí, že podle § 60 odst. 2 a 3 autorského zákona mohu užít své dílo – diplomovou/bakalářskou práci nebo poskytnout licenci k jejímu využití jen s předchozím písemným souhlasem Univerzity Tomáše Bati ve Zlíně, která je oprávněna v takovém případě ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které byly Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně na vytvoření díla vynaloženy (až do jejich skutečné výše);
- beru na vědomí, že pokud bylo k vypracování diplomové/bakalářské práce využito softwaru poskytnutého Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně nebo jinými subjekty pouze ke studijním a výzkumným účelům (tedy pouze k nekomerčnímu využití), nelze výsledky diplomové/bakalářské práce využít ke komerčním účelům;
- beru na vědomí, že pokud je výstupem diplomové/bakalářské práce jakýkoliv softwarový produkt, považují se za součást práce rovněž i zdrojové kódy, popř. soubory, ze kterých se projekt skládá. Neodevzdání této součásti může být důvodem k neobhájení práce.

Prohlašuji,

- že jsem na diplomové práci pracoval samostatně a použitou literaturu jsem citoval. V případě publikace výsledků budu uveden jako spoluautor.
- Že odevzdaná verze diplomové/bakalářské práce a verze elektronická nahraná do IS/STAG jsou totožné.

Ve Zlíně

.....
podpis diplomanta

ABSTRAKT

Bakalářská práce se zabývá problematikou výkonu trestu odnětí svobody. V teoretické části je zpracován stručný přehled historie výkonu trestu, zákon o výkonu vazby a zákon o výkonu trestu odnětí svobody. Dále je zaměřena na penitenciární a postpenitenciární péči o odsouzené a Vězeňskou službu České republiky. Praktická část je zaměřena na komparaci vězeňství v České republice a zahraničí a s tím spojenou privatizaci vězeňství.

Klíčová slova: výkon trestu odnětí svobody, Vězeňská služba ČR, odsouzený, věznice

ABSTRACT

This bachelor thesis deals with the issue of an execution of a prison sentence. The theoretical part aims to review the history of the sentence execution as well as the custody and sentence execution laws. It is also focused on the penal care of prisoners sentenced by the Czech Penitentiary service. The practical part compares the Czech prison system with the prison systems used abroad and deals with the issue of the privatization of prisons.

Keywords: prison sentences, Czech Penitentiary service, prisoners, prison

Ráda bych poděkovala svému vedoucímu bakalářské práce PhDr. Mgr. Stanislavu Zelinkovi za trpělivost, cenné připomínky a rady, které mi poskytoval při psaní této práce. Dále bych chtěla poděkovat své rodině i přátelům za podporu při studiu.

OBSAH

ÚVOD.....	9
I TEORETICKÁ ČÁST	10
1 HISTORIE VÝKONU TRESTU	11
1.1 VĚZEŇSTVÍ (1850 - 1918).....	11
1.2 VĚZEŇSTVÍ (1918 - 1939).....	11
1.3 VĚZEŇSTVÍ (1939 - 1945).....	11
1.4 VĚZEŇSTVÍ (1945 - 1952).....	12
1.5 VĚZEŇSTVÍ (1953 - 1965).....	12
1.6 VĚZEŇSTVÍ (1965 - 1989).....	12
1.7 VĚZEŇSTVÍ (1990 - 1994).....	13
2 SOUČASNÝ VĚZEŇSKÝ SYSTÉM.....	15
2.1 ZÁKON O VÝKONU VAZBY	15
2.2 ZÁKON O VÝKONU TRESTU ODNĚTÍ SVOBODY	15
2.2.1 Práva a povinnosti odsouzených	17
3 PSYCHOLOGICKÉ ASPEKTY VÝKONU TRESTU ODNĚTÍ SVOBODY	21
3.1 ÚČEL TRESTÁNÍ	22
3.1.1 Teorie retributivní (odplatná)	22
3.1.2 Teorie odstrašení	23
3.1.3 Teorie nápravná (rehabilitační)	23
3.1.4 Teorie vylučovací (eliminační)	23
3.1.5 Teorie kompenzační	23
3.2 NÁPRAVA PACHATELE TRESTNÉHO ČINU	23
3.2.1 Behaviorální psychoterapie	24
3.2.2 Kognitivní psychoterapie	24
3.3 PENITENCIÁRNÍ A POSTPENITENCIÁRNÍ OPATŘENÍ.....	24
3.3.1 Penitenciární opatření.....	24
3.3.2 Postpenitenciární opatření	25
4 PROBAČNÍ A MEDIAČNÍ SLUŽBA ČESKÉ REPUBLIKY	27
5 VĚZEŇSKÁ SLUŽBA ČESKÉ REPUBLIKY.....	29
5.1 ČLENĚNÍ VĚZEŇSKÉ SLUŽBY	30
5.1.1 Vězeňská stráž.....	30
5.1.2 Justiční stráž	30
5.1.3 Správní služba	30
5.2 PODMÍNKY PRO PŘIJETÍ DO SLUŽEBNÍHO POMĚRU	30
II PRAKTICKÁ ČÁST	32
6 KOMPARACE VĚZEŇSTVÍ V ČESKÉ REPUBLICĚ A V ZAHRANIČÍ.....	33

6.1	VĚZEŇSKÁ ZAŘÍZENÍ V ČR.....	33
6.1.1	Statistické údaje	34
6.2	EVROPA.....	39
6.3	SEVERNÍ AMERIKA	40
6.4	JIŽNÍ AMERIKA	40
6.5	ASIE	40
6.6	AFRIKA.....	41
6.7	OCEÁNIE	41
7	SOUKROMÉ VĚZNICE	43
7.1	SOUKROMÉ VĚZNICE V ČR.....	43
7.1.1	Rapotice.....	43
7.1.2	Josefov.....	43
7.2	SOUKROMÉ VĚZNICE V ZAHRANIČÍ	44
7.2.1	Austrálie	44
7.2.2	Skotsko	44
7.2.3	Anglie a Wales	45
7.2.4	Nový Zéland	45
7.2.5	Jižní Afrika.....	45
7.2.6	USA.....	45
7.3	SPOLEČNOST GEO GROUP	46
7.4	SPOLEČNOST G4S.....	46
	ZÁVĚR	47
	SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY.....	48
	SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK	51
	SEZNAM OBRÁZKŮ	52
	SEZNAM TABULEK.....	53
	SEZNAM GRAFŮ	54

ÚVOD

Cílem bakalářské práce je seznámit čtenáře s problematikou výkonu trestu odnětí svobody.

S pojmem výkon trestu odnětí svobody se setkáváme v dnešní moderní době čím dál častěji. Bezpochyby na tom má svůj podíl rostoucí kriminalita, což je problém nejen v České republice, ale i jinde ve světě. V hromadných sdělovacích prostředcích nás zprávy o kriminálním jednání stíhají dennodenně.

Mnozí lidé si pod výkonem trestu odnětí svobody představí jako hlavní prioritu izolaci pachatele od společnosti. Hlavním účelem dnešní doby je výchovné působení na pachatele tak, aby si své činy uvědomil, pokud možno došlo k jeho nápravě a po propuštění z výkonu trestu se zařadil opět do společnosti a respektoval právní normy. Důležité je naplnit účel a smysl uloženého trestu.

Bakalářská práce bude rozdělena na dvě části, teoretickou a praktickou. Teoretická část bude zaměřena na historii výkonu trestu odnětí svobody, na kterou budou navazovat aktuální právní aspekty a psychologické aspekty výkonu trestu odnětí svobody. Podrobněji si rozebereme kriminální chování, účel trestu a možnou nápravu pachatele. Práce bude pojednávat i o Vězeňské službě České republiky.

V praktické části se budeme zabývat komparací vězeňství v České republice i v zahraničí. Stručně si rozebereme vězeňská zařízení v České republice, jejich kapacitu i naplněnost, jak u nás, tak i v zahraničí. Dále se seznámíme se situací privatizace vězeňských zařízení u nás i v zahraničí a uvedeme některé příklady.

I. TEORETICKÁ ČÁST

1 HISTORIE VÝKONU TRESTU

Trestání provází lidstvo od nepaměti. Trest odnětí svobody měl v dřívějších dobách charakter msty. Běžnými tresty byla například šibenice, zakopání zaživa, pranýř, bití, zmrzačení, vlečení a mnoho dalších. Zařazení odsouzeného zpět do běžné společnosti bylo téměř nemožné. Docházelo k vyhošťování ze země, jestliže odsouzenec vůbec svůj rozsudek přežil.

Od počátků českého státu docházelo k vývoji hodnocení pachatelů dle jejich společenského postavení a také trestných činů. Rostl též význam právní ochrany. Hlavním úkolem práva bylo chránit stát, církev a soukromé vlastnictví. Ovšem trestní právo mělo až do roku 1850 spíše soukromý charakter.[3]

1.1 Vězeňství (1850 - 1918)

V roce 1850 došlo na území habsburské monarchie, tedy i Čech, Moravy a Slezska k zestátnění soudnictví a vězeňství. Začalo se rozvíjet i vzdělávání odsouzených, předně mladistvých a sociální pomoc, kterou zajišťovaly dobrovolné spolky při propouštění. Dle trestního zákona z roku 1852 o zločinech, přečinech a přestupcích se trest odnětí svobody dělil na těžký žalář, žalář, tuhé vězení a vězení. Odlišnost byla zvláště v poutání, odívání, stravování a řazení vězňů do pracovní činnosti, věznice byly střeženy vojskem. V roce 1914 byl vydán zákon o sboru vězeňském. Dozor nad výkonem trestu prováděli domácí komisař, vhodný státní zástupce a generální inspektor pro vězeňství.[14]

1.2 Vězeňství (1918 - 1939)

Roku 1918 po vzniku Československé republiky byl převzat justiční a vězený systém rakouské monarchie. Postupně byla zdokonalována legislativní úprava, organizace a správa vězeňství. V roce 1919 došlo k uzákonění podmíněného propuštění z výkonu trestu. Dozor nad výkonem trestu prováděli domácí komisaři, občanští kontrolóři (poslanci Národního shromáždění). Od roku 1921 úředníci ministerstva spravedlnosti.[14]

1.3 Vězeňství (1939 - 1945)

Vznikl tzv. Protektorát Čechy a Morava. Justiční a vězeňský systém zůstal v zásadě stejný. Normy, vyhlášky, pokyny vydávané protektorátní vládou byly schvalovány říšským protektorem. Vězeňská zařízení byla využívána částečně, nebo úplně pro potřeby německé

justice i tajné státní policie (gestapa). Orgány nacistické okupační správy měly výhradní právo řešit tzv. trestné činy proti Velkoněmecké říši a v této souvislosti spadaly pod jejich pravomoc i občané protektorátu. Ve věznicích a trestnicích bylo české vedení i vedení německé. České (protektorátní) vedení zajišťovalo zpravidla provozní činnost, německé vedení (říšské) zajišťovalo jejich využívání pro vyšetřovací účely gestapa a vazební účely nacistických soudů. Ve vězeňství byl nucen personál protektorátní správy složit zkoušku z jazyka německého a slib vůdci Adolfu Hitlerovi. Dozor nad výkonem trestu stále vykonávali domácí komisaři, zvláště však úředníci Generální inspekce vězeňství, která byla nově zřízena pro výkon nejvyššího dozoru nad trestními ústavy a soudními věznicemi. Během protektorátu se kompetence dozoru, správa i řízení věznic a trestnic několikrát změnila, když roku 1943 přešla na vrchní soudy, ale roku 1945 opět přešla do působnosti ministerstva spravedlnosti.[14]

1.4 Vězeňství (1945 - 1952)

Základem veřejné správy se staly národní výbory, které rozhodovaly i o umístování do vězeňských zařízení. Řízení a správa soudních věznic i trestních ústavů až koncem roku 1945 opět spadala do působnosti ministerstva spravedlnosti. Ostatní vězeňská zařízení (sběrné, internační, pracovní tábory) měla v kompetenci ministerstva vnitra a národní obrany.[14, 3]

1.5 Vězeňství (1953 - 1965)

Vězeňství nejprve spadalo do kompetence ministerstva národní bezpečnosti, poté co zaniklo, spadalo vězeňství pod ministerstvo vnitra. Dle vzoru Sovětského svazu byla stanovena struktura tzv. nápravných zařízení. Podle stupně střežení byla nápravná zařízení rozdělena na 6 typů. Do těchto typů byli odsouzení řazeni dle závažnosti a povahy trestného činu. Dále byly zavedeny 4 typy nápravně pracovních táborů, které byly využity pro vězeňské práce. Dohled a kontrolní činnost vykonávali jen funkcionáři správy nápravných zařízení a příslušní prokurátoři.[14]

1.6 Vězeňství (1965 - 1989)

Došlo k zásadní úpravě výkonu trestu odnětí svobody dle Standardních minimálních pravidel pro zacházení s vězni, které doporučovalo OSN. Kompetenci nad správou vězení pře-

vzalo místo ministerstva vnitra národní ministerstvo spravedlnosti. Odsouzení byli zařazováni do tří nápravně výchovných skupin (dále jen „NVS“). Těmto skupinám odpovídaly typy nápravně výchovných ústavů.

1. NVS – zařazování odsouzení poprvé trestaní za trestné činy nejméně společensky nebezpečné.
2. NVS – zařazování odsouzení poprvé trestaní za závažnější trestný čin a odsouzení, kteří spáchali úmyslný trestný čin v posledních deseti letech.
3. NVS – zařazování odsouzení společensky nejzávažnějších trestných činů, dále pak pachatelé tzv. trestných činů proti republice (teror, vlastizrada, záškodnictví, sabotáž, vyzvědačství...) a zvláště nebezpeční kriminálníci.[14]

Do vězeňství mohli vstupovat středoškolsky a vysokoškolsky vzdělaní lidé, zejména psychologové, pedagogové, vychovatelé a sociální pracovníci. Vzhledem k tomu, že docházelo k reformě vězeňství, začal svoje působení rozvíjet Výzkumný ústav penologický, který se věnoval studiu osobnosti a možnosti nápravy vězněného pachatele. Počátkem 80. let vzhledem k normalizačním opatřením byl ústav zrušen a došlo k úpadku rozvíjené odbornosti. Dozor v nápravně výchovných ústavech a věznicích byl uložen správě Sboru nápravné výchovy a dále ji zastávali okresní a krajské dozorní prokurátoři.[14]

1.7 Vězeňství (1990 - 1994)

Václav Havel vyhlásil k 1. 1. 1990 velice rozsáhlou amnestii, po které se stav vězňů ve věznicích a nápravně výchovných ústavech z původních 22 000 snížil asi na 6000 vězňů. Zavedením doživotního trestu byl zrušen trest smrti. Byl vydán zákon č.555/1992 Sb., o Vězeňské službě a justiční stráž, který přetvářel systém vězeňství. Zaměstnanci se dělili do tří skupin:

- Vězeňská stráž
- Justiční stráž
- Správní služba s civilními zaměstnanci

Dohled nad vězeňstvím vykonávalo Ředitelství sboru nápravné výchovy a komise pro vězeňství České národní rady.[14]

Datem 1. 1. 1993 ukončil svou činnost Sbor nápravné výchovy a byla založena Vězeňská služba, která měla vykonávat úkoly státní správy. Za její jednání byl zodpovědný generální ředitel jmenován ministrem spravedlnosti. V oblasti ekonomické a personální byla posílena pravomoc ředitelů věznic i vazebních věznic. Aby nedocházelo k porušování základních lidských práv a svobod byl vydán zákon č. 293/1993 Sb., o výkonu vazby. Zákon stanovil omezení, která jsou potřebná pro trestní řízení s obviněným. Zákon č. 59/1956 Sb., o výkonu trestu odnětí svobody upravil a doplnil zákon č. 294/1994 Sb., po změně došlo k novému členění objektů pro výkon trestu na věznice:

- s dohledem,
- s dozorem,
- s ostrahou,
- se zvýšenou ostrahou.

O zařazování a přeřazování odsouzených do jednotlivých typů rozhodoval soud.[14]

2 SOUČASNÝ VĚZEŇSKÝ SYSTÉM

2.1 Zákon o výkonu vazby

Výkon vazby (dále jen „VV“) se řídí zákonem č. 293/1993 Sb. Osoba vzatá do vazby by se neměla považovat za vinou, dokud o jejím odsouzení nerozhodne soud. Během vazby může mít obviněný určitá omezení nutná ke splnění smyslu vazby. Nesmí však dojít k jeho ponižování nebo vytváření psychického nebo fyzického tlaku na tuto osobu. Dohled nad VV a další povinnosti s tím spjaté vykonává Vězeňská služba ČR. K VV jsou zřízeny vazební věznice, nebo se tato vazba může vykonávat v mimořádném oddělení věznice. Do VV obviněný nastupuje jen na příkaz soudu, který musí být písemný. Obviněný musí být při nástupu do vazby prokazatelně poučen o svých právech a povinnostech, řádu výkonu vazby a vnitřním řádu věznice. Práva a povinnosti odsouzeného musí být písemnou formou v jazyce, kterému obviněný rozumí nebo v jazyce státu, jehož je obviněný občanem.[10]

Obvinění se do cel umisťují následně:

- a) aby byl splněn účel vazby a nedocházelo k mravním, nebo jiným ohrožením obviněných,
- b) jestliže to umožňují podmínky věznice, tak na žádost obviněného jej umístit do samostatné cely (rozhoduje ředitel věznice),
- c) v opodstatněných případech může obviněný žádat o přeřazení do jiné cely (rozhoduje ředitel věznice).[10]

Dle zákona o VV lze, pokud tomu nebrání jiné okolnosti a nebude ohrožen smysl vazby obviněného umístit do vazby se zmírněným režimem. Jedná se o ubytovací místo se sociálním i kulturním aparátem. V daném čase se zde může obviněný volně pohybovat a setkávat se s dalšími obviněnými zařazenými v tomto zařízení.[10]

2.2 Zákon o výkonu trestu odnětí svobody

Výkon trestu odnětí svobody (dále jen „VTOS“) se řídí zákonem č.169/1999 Sb. Záměrem VTOS je ochraňovat společnost před lidmi dopouštějících se trestných činů a zabránit jim v jejich dalším protiprávním jednání. Cílem také je, aby pachatelé odsouzení k VTOS vedli po propuštění opět soběstačný život v souladu se zákonem. S odsouzenými by se mělo

v průběhu výkonu trestu zacházet tak, aby bylo jejich zdraví zachováno a byly podporovány dovednosti i postoje, které by odsouzeným dopomohli k návratu zpět do běžné společnosti. Dohled a dozor nad odsouzenými a další povinnosti vykonává Vězeňská služba ČR.[11]

Dle tohoto zákona se odsouzení k VTOS zařazují do čtyř typů věznic:

- s dohledem,
- s dozorem,
- s ostrahou,
- se zvýšenou ostrahou.

Vedle těchto typů věznic se zřizují i zvláštní pro mladistvé. Do jakého typu věznice bude odsouzený zařazen, rozhoduje soud.[11]

Odsouzení by se měli dle zákona o VTOS zpravidla umísťovat ve věznicích následně:

- a) muži od žen,
- b) odsouzení s infekčním onemocněním, nebo podezřením na takové onemocnění od zdravých,
- c) mladistvý od dospělých,
- d) recidivisté od odsouzených, kteří nastoupili do výkonu trestu poprvé,
- e) odsouzení za trestné činy z nedbalosti od úmyslných trestných činů,
- f) odsouzení pracovně nezařaditelní od zařaditelných,
- g) odděleně odsouzení s duševními poruchami i poruchami chování,
- h) odděleně odsouzení s ochranným léčením nebo zabezpečovací detencí,
- i) odsouzení velmi nebezpeční.[11]

Novelou zákona k 1. 1. 2014 se mezi velmi nebezpečné odsouzené řadí odsouzený:

- odsouzen k výjimečnému trestu,
- proti němuž je vedeno trestní řízení pro zvlášť závažný zločin spáchaný v průběhu výkonu vazby nebo trestu,
- který se za posledních pět let pokusil, nebo uprchl z výkonu vazby nebo trestu,

- u něhož se předpokládá, že by mohl ohrozit bezpečnost jiných osob.[11]

2.2.1 Práva a povinnosti odsouzených

Odsouzení mají dle zákona o VTOS tyto práva:

- Odsouzeným se podává pravidelná strava, zejména odsouzení zařazení ve výstupním oddělení věznic se umožní, odpovídají-li tomu podmínky (stavební, hygienické, materiální), aby si stravu přichystali sami z potravin poskytnutých věznicí.
- Musí mít zabezpečeno lůžko a pro uložení osobních věcí uzamykatelnou skříňku.
- Oděv musí odpovídat klimatickým podmínkám a musí dostatečně chránit zdraví odsouzených.
- Odsouzený má právo na 8 hodin spánku denně, dobu potřebnou k osobní hygieně, úklidu a stravování, dále na vycházku (1 hodina) a patřičné osobní volno.
- Odsouzený má právo na zdravotní služby s omezeními plynoucí z výkonu trestu.
- Odsouzený s těžkým zdravotním postižením má nárok na zajištění přiměřených podmínek, které poskytnou důstojný výkon trestu.
- Odsouzenému, který neměl v kalendářním měsíci finanční prostředky, nebo příjem alespoň 100 Kč, uděluje věznice jednou za měsíc balíček obsahující základní věci osobní potřeby.
- O těžkém onemocnění odsouzeného nebo zranění, které vyžaduje hospitalizaci, informuje věznice bezodkladně osobu určenou odsouzeným, nebo mu osobu blízkou, (pokud ji odsouzený požádá, aby osobu blízkou neinformovala věznice tak neučiní), včetně těchto osob vyrozumí vždy bezodkladně i státního zástupce provádějícího dozor nad dodržováním právních předpisů výkonu trestu, dojde-li k úmrtí odsouzeného.
- Odsouzený má právo na sociální poradenství, podporu a pomoc stanovenou zákonem, který upravuje poskytování sociálních služeb, toto zajišťuje sociální pracovník věznice.
- Odsouzený má dále právo přijímat a odesílat písemná sdělení na svoje náklady bez omezení, jestliže zákon nestanoví jinak.
- Právo na použití telefonu (pouze vyhrazený pro tento účel ve věznicí) ke kontaktování osoby blízké, obhájce nebo advokáta v době vymezené vnitřním řádem věznice. Náklady souvisící s užitím telefonu platí odsouzený.

- Právo přijímat návštěvy blízkých osob (v čase je daným ředitelem věznice, 3 hodiny v rozmezí 1 kalendářního měsíce).
- Právo na sociální a duchovní služby, uspokojování kulturních potřeb (knihy, tisk, časopisy, odborné publikace), zapůjčený společenských her.
- Právo nakoupit v prodejně věznice potraviny, věci osobní potřeby, eventuálně věci pro vzdělávací a zájmovou činnost nebo programu zacházení alespoň jednou v týdnu. Ředitel věznice může před nákupem upřednostnit zaplacení nákladů na nutné lékařské, zdravotnické prostředky a další věci dle zákona o VTOS.
- Právo na přijetí balíčku (1x za půl roku) s potravinami a věcmi pro osobní potřebu do váhy 5kg. Právo vzniká dnem nástupu do výkonu trestu nebo převedením z VV. Na balíčky, které obsahují oděvy, prádlo, věci k realizaci programu zacházení, vzdělávací nebo zájmovou činnost se omezení v předchozí větě nevztahuje. Balíčky jsou kontrolovány VS.
- Právo na přijetí peněz a nakládání s nimi, jestliže byly peníze odsouzenému do věznice poslány, jsou převedeny na jeho účet, který zřizuje věznice a odsouzený je o tom informován.
- Odsouzený smí podávat stížnosti a žádosti k orgánům příslušným jejich vyřízení k ochraně svých práv a zájmů.[11]

Odsouzení mají dle zákona o VTOS základní povinnosti, mezi něž patří:

- Zachovávat určený pořádek a disciplínu, plnit příkazy a instrukce Vězeňské služby (dále jen „VS“).
- Pracovat, jestliže je mu přidělena práce a není dočasně pracovně neschopný, nebo mu to zdravotní stav nedovoluje. Do práce je zařazen dle jeho zdravotní způsobilosti s ohledem na jeho odborné znalosti i dovednosti, včetně schopnosti poskytnout zdravotní služby. V pracovní době není započítána úklidová a další podobná činnost nutná ke každodennímu provozu věznice, kterou obvykle provádí všichni odsouzení, a pracovní terapie, jestliže je součástí programu zacházení. Tyto práce musí konat odsouzení (zdravotně způsobilí) bez nároku na pracovní odměnu, ale nesmí být přiděleny na úkor doby potřebné k odpočinku. Práce tohoto typu lze v době vycházek přikázat jen ojediněle, když to vyžaduje výjimečný stav.
- Musí plnit úkoly plynoucí z programu zacházení, opatrně manipulovat se svěřenými věcmi, nepoškozovat cizí majetek.

- Dbát zásad slušného chování, respektovat vnitřní řád věznice.
- Podstoupit osobní a další prohlídku aby došlo k zabránění, že by u sebe měl věc, která by narušovala záměr výkonu trestu a v zájmu zaopatření vnitřního pořádku ve vězeňském zařízení.
- Povolit zaměstnancům VS prohlídku svých osobních věcí, jestliže jsou uloženy a uzamčeny v uzamykatelné skříni je povinen náhradní klíč předat zaměstnanci VS, kterého pověřil ředitel věznice.
- Okolnosti, které by mohli způsobit vážné ohrožení bezpečnosti ostatním odsouzeným, zaměstnancům VS nebo jemu samotnému musí okamžitě oznámit zaměstnanci VS, jestliže je zjistil nebo se o nich dozví.
- Podřídít se opatřením nezbytným k potlačení výroby návykových látek a jedů ve věznici, nebo jejich zneužívání a držení. Podstoupit vyšetření jestli užil návykovou látku v případě, že se to prokáže uhradit náklady spojené s vyšetřením.
- Jestliže je poživitelem důchodu, výsluhového příspěvku nebo má příjem, který podléhá dani z příjmu, musí tuto skutečnost neprodleně oznámit věznici a zajistit zasílání finanční částky z tohoto příjmu jako úhradu nákladů na výkon trestu, jehož výše je stanovena zvláštním právním předpisem na účet vedený vězeňským zařízením.
- Zaplatit výdaje za zdravotní služby poskytnuté v zájmu jeho zlepšení, nebo zachování zdravotního stavu, které jsou nad rámec hrazených služeb, včetně regulačních poplatků.
- Nahlásit věznici jméno a příjmení advokáta nebo obhájce, který jej bude v jiné věci zastupovat, či poskytovat právní službu.
- Písemně ohlásit při nástupu do věznice jestli je účasten důchodového spoření.
- Jestliže od nástupu do věznice dojde ke změně zdravotní pojišťovny nebo osobních, rodinných údajů oznámit skutečnost věznici.
- Respektovat zákaz kouření v místech, kde je to zakázáno ředitelem věznice.
- V průběhu doby určené ke spánku (8 hodin) dodržovat noční klid.[11]

Odsouzení mají zakázáno:

- Rozšiřovat nebo přechovávat materiály nebo tisk, který propaguje hnutí směřující k potlačení práv a svobod člověka (národnostní, etnickou, rasovou, sociální nebo náboženskou nesnášenlivost) nebo tisk a materiály, které obsahují popis výroby a

použití výbušnin, zbraní a střeliva, jedů a také materiály a tisk, kde je popis výroby návykových látek.

- Tetovat sebe samé nebo jiné osoby, nechat se tetovat, nebo vlastnit ve věznici pomůcky k provádění tetování nebo ostatní způsoby porušování integrity lidské kůže a vlastnění pomůcek k uskutečňování této činnosti.[11]

Odsouzení mají dle zákona o VTOS právo na pracovní odměnu. V době dočasné pracovní neschopnosti je odsouzenému udělena náhrada odměny za totožných podmínek, jako ji uděluje zaměstnavatel zaměstnanci dle zákoníku práce. Odsouzený ze své pracovní odměny odvádí povinné srážky (daň, pojistné, důchodové, zdravotní pojištění, sociální zabezpečení), poté se provádějí i další srážky zejména k úhradě výživného dětí, nákladů při péči o dítě v ochranné nebo ústavní výchově a hlavně k úhradě nákladů výkonu trestu a spojených s výkonem trestu. Rozsah srážek z pracovní odměny stanovuje Ministerstvo spravedlnosti vyhláškou. Hlavně zohlední zabezpečení výživy dětí odsouzeného a oprávněné nároky poškozených trestným činem. Odsouzení mají dále právo na vzdělání, pokud k tomu mají předpoklady, zpravidla se jim umožní, aby dosáhli vzdělání na základní nebo střední škole, popř. jiných forem vzdělání, které jim umožní dosáhnout a zlepšovat svoji pracovní kvalifikaci. Zařazení do denní formy studia je posuzováno jako zařazení do práce.[11]

3 PSYCHOLOGICKÉ ASPEKTY VÝKONU TRESTU ODNĚTÍ SVOBODY

Kriminální chování je charakterizováno jako specifická varianta chování, k němuž může přispívat mnoho nespécifikovaných činitelů. Podstatné z psychologického hlediska je poznání pravděpodobných důvodů kriminálního jednání popř. vlastností, které jsou pro pachatele trestných činů charakteristické. Znalostí těchto faktorů lze kladně přispět k efektivní práci s těmito lidmi a prevenci.[6]

Kriminální chování ovlivňují tyto faktory:

- **Pohlaví**, častěji páchají trestnou činností muži.
- **Věk**, častěji mladí muži v rozmezí adolescentního věku (od 15 do 20 let) a mladé dospělosti (do 30 let).
- **Společenské postavení a vzdělání**. Trestnou činností páchají častěji lidé, kteří mají nižší vzdělání, jsou součástí nižší společenské vrstvy a zpravidla nemají jakoukoli profesní způsobilost.
- **Místo**. Trestná činnost je páchána ve vyšší míře ve velkých městech než v menších nebo na venkově.[6]

Trestný čin vzniká v důsledku těchto příčin:

1. motivace pachatele,
2. vhodnost subjektu (zda je dosažitelný, popř. slabý nebo bezbranný),
3. vhodnost podmínek (kde je menší riziko pro pachatele páchající trestnou činností).[6]

Pachatelé, kteří páchají trestnou činností, bývají často bezohlední až agresivní aby dosáhli svých cílů. Chybí jim schopnost sebeovládání, z čehož mají tendenci jednat prudce. Obavy z trestného činu pokud nějaké jsou, se snaží odbourávat např. pomocí alkoholu. Vzhledem k tomuto pojetí se trestná činnost může opakovat. V situacích, které jsou pro ně zátěžové, jejich jednání ještě graduje a nejsou tak schopni vyrovnat se s nimi vhodnější metodou nebo najít jiná řešení. Zvýšené nebezpečí nevhodného jednání může vznikat vrozenou poruchou osobnosti, psychickým onemocněním nebo i jinou životní událostí, která se projeví patologickou socializací, což znamená, že člověk vybočuje mimo společenské normy.[6]

Z tohoto pojetí lze vyvodit tyto typy pachatelů:

- Pachatel, jenž se dopustil trestného činu poprvé a cítí se za něj být vinen. Jeho povaha nebývá narušena.
- Pachatel, který se dopustil trestné činnosti následkem psychické poruchy, mentální retardace nebo duševní nemoci.
- Pachatel, který je nedostatečně socializovaný. Nedokáže se řídit obecnými normami ve společnosti a neuspokojivě ovládá své chování.
- Pachatel, který je spíše jiný, deviantní typ vyznávající jiné společenské normy, než které jsou účinné ve většinové společnosti a jsou chráněny zákony. K této skupině se řadí lidé jiného etnika i lidé určitých společenských skupin např. sekty, mafie.[6]

Člověk, který je trestán a nastupuje do výkonu trestu je vlastně společností zavržen a vyloučen ze společnosti. Faktem je, že nálepka odsouzeného mu zůstává i potom, co je propuštěn zpět na svobodu. Nástupem do vězení odsouzený zpravidla ztrácí:

- Partnerskou roli (rozpad manželství popř. vztahu, ztráta ostatních sociálních vazeb), odsouzený často v tomto důsledku přichází o své bydliště.
- Zaměstnání, odsouzený přichází o svou profesní roli.
- Návyky, zvyky, dovednosti, vědomosti prospěšné pro život na svobodě.[6]

3.1 Účel trestání

Pachatel, jehož společenské jednání je pro společnost škodlivé, je nejprve odsouzen a poté je mu uložen trest. Jako hlavní účel uložení trestu je hlavně ochrana společnosti. Dále lze jako účel považovat převýchovu pachatele a odstrašení dalších potenciálních pachatelů. Existuje několik teorií, které definují účel trestu.[4]

3.1.1 Teorie retributivní (odplatná)

Trest je považován za běžný následek kriminálního chování. Uložení trestu by mělo odpovídat závažnosti trestného činu, který byl spáchán. Pachatel by trest měl pociťovat jako újmu.[4]

3.1.2 Teorie odstrašení

Uložený trest by měl pachatele a nejen je, ale i ostatní jedince (potenciální pachatele), odstrašovat od dalšího kriminálního jednání. Tento proces má u každého pachatele individuální charakter.[4]

3.1.3 Teorie nápravná (rehabilitační)

Tato teorie je zaměřena na osobu pachatele. Cílem je pachateli umožnit hlavně při výkonu trestu takové kvalifikované zacházení, které by vedlo k utlumení nebo úplnému odstranění důvodu, proč byl trestný čin spáchán. Samotná teorie měla vliv na budování vězeňských zařízení, aby byla přizpůsobena novým způsobům terapeutického jednání s pachateli (převýchovné programy).[4]

3.1.4 Teorie vylučovací (eliminační)

Účel trestu je v dočasném nebo trvalém odloučení pachatele od společnosti. Uvěznění pachatele by mělo být jeho nejcitlivější újmou a zároveň nejlepší ochranou společnosti. Po skončení trestu může být ale ochrana společnosti před recidivistou znovu aktuální. Kdyby se trest odnětí svobody zakládal jen na izolaci pachatele, mohla by se jeho agrese ještě zvýšit vedlejšími následky uvěznění.[4]

3.1.5 Teorie kompenzační

Účel trestu je, aby došlo k určité kompenzaci vůči osobám poškozených následkem trestného činu.[4]

3.2 Náprava pachatele trestného činu

Výkon trestu odnětí svobody působí zejména na pachatele, kteří si svého činu jsou vědomi, mají pocit viny a chtějí se vrátit zpět do normálního života. Na recidivisty s narušenou osobností zpravidla toto působení trestu nemá výchovný charakter. Náprava těchto pachatelů může být účinná, jestliže převýchova reaguje na problémy a poruchy specifické pro nastartování trestného jednání člověka. Odsouzené pachatele nelze zapojovat do jednoho univerzálního programu převýchovy, ale je důležité přistupovat ke každému tak, aby účel terapeutického projektu byl co největší. Léčebně-nápravné programy jsou teoreticky založené na kombinaci behaviorální a kognitivní psychoterapie.[2]

3.2.1 Behaviorální psychoterapie

Věnuje se především odstranění nevhodných reakcí pachatele.[2]

3.2.2 Kognitivní psychoterapie

Věnuje se především změně obsahu myšlení pachatele. Úkolem je zpochybnit dosud navykutý postup uvažování pachatele.[2]

3.3 Penitenciární a postpenitenciární opatření

3.3.1 Penitenciární opatření

Penitenciární péčí se vlastně rozumí speciální péče o vězně ve vězeňských zařízeních. Hlavním úkolem je pomocí výchovných metod a forem náprava pachatele a pomoc opětovného zařazení zpět do společnosti. Penitenciární péče se skládá z několika disciplín:

- Penitenciární pedagogika
- Penitenciární právo
- Penitenciární psychiatrie
- Penitenciární psychologie
- Penitenciární sociologie[8]

Všechny tyto disciplíny se zabývají jednotlivými vlastnostmi výkonu trestu odnětí svobody a jsou nezbytné pro opětovnou nápravu vězně.

Ve věznicích jsou zřizovány programy zacházení s odsouzenými. Jedná se o výchovný prostředek, jehož hlavním cílem je opětovné zařazení odsouzeného zpět do společnosti, tak aby trestná činnost nebyla znovu spáchána. Cíl programu zacházení je pro každého nového odsouzeného individuální. Program určuje sociální pedagog v nepatrné spolupráci se sociálním psychologem, vychovatelem a pracovníkem. Součástí tohoto programu zacházení je účast odsouzených na pracovní terapii, vzdělávání, nebo jiné činnosti, které mají předpoklad, že odsouzený bude schopen k návratu do samostatného života. Program zacházení obsahuje tyto aktivity:

- **Vzdělávací**, organizované (realizované) středním odborným učilištěm, odborným učilištěm, učilištěm.
- **Pracovní**, práce nezbytná ke každodennímu provozu věznice.

- **Zájmové**, činnosti rozvíjející vědomosti, schopnosti, sociální dovednosti vězňů vzhledem k účelu výkonu trestu.
- **Speciální výchovné**, např. sociálně právní poradenství, terapie (psychoterapie, arteterapie, pohybová terapie, sociální výcvik)
- **Oblast formování vnějších vztahů**, zejména udržování rodinných vazeb, dále spolupráce se sociálními pracovníky a kurátory Probační a mediační služby ČR a neziskových organizací.[13]

3.3.2 Postpenitenciární opatření

Postpenitenciární péče se týká člověka, který byl propuštěn z výkonu trestu nebo prošel ochranným léčením a výchovou. Jedná se o speciální oblast sociální péče. Sociální služba tohoto charakteru představuje i následnou prevenci před opětovnou trestnou činností člověka. Rozsah takovéto péče je trvale určený sociální politikou státu, ochotou společnosti o opětovné zařazení pachatele do společnosti. Dále postpenitenciární péče napomáhá a dovtváří změny chování a životní styl, které jsou společensky přijatelné. Vzhledem k tomuto účelu jsou rozvíjeny vztahy se státními, společenskými i církevními institucemi, jenž tvoří předpoklady (bydlení - azylové domy, pracovní zařazení – úřad práce) k integraci člověka do společnosti.[1]

Důvody postpenitenciární péče:

- Cíl penitenciárního procesu není úplně dokončen, jedinec potřebuje odbornou pomoc k přizpůsobení se na podmínky opětovného zařazení do společnosti a nového života.
- Jedinec potřebuje první dny, obzvláště v některých případech po propuštění specializovanou péči aby nepodlehнул negativním vlivům. Na svobodě během prvního roku po propuštění hrozí opětovné spáchání trestné činnosti.
- Jedinec zažívá krizi v prvních dnech na svobodě. Zažívá větší nejistotu při řešení různých problémů, konfliktů a díky tomu může dojít k nevhodnému chování ve společnosti.
- Problém s nalezením opětovného smyslu života v každodenní realitě, protože běžný život klade velké požadavky na rozhodování a nesení důsledků svého chování.
- Problém s překonáváním „nálepky“ recidivisty.

- Problémy týkající se obnovení partnerských vztahů, navázání nových nebo i rodičovské role a vztahu k dětem.
- Problém zformovat si nové materiální podmínky života.[1]

Odsouzeným je v rámci kompetence pospenitenciární péče poskytována pomoc:

- Při opatření ubytování,
- hledání pracovního místa,
- finanční podpory,
- začlenění zpět do společnosti,
- v sociálně výchovném a poradenském působení v sociálně právních věcech.[1]

4 PROBAČNÍ A MEDIAČNÍ SLUŽBA ČESKÉ REPUBLIKY

Probační a mediační služba ČR je řízena zákonem č. 257/ 2000 Sb. Veškerá činnost této služby je bezplatná. Důležitými dokumenty, které se týkají této oblasti, jsou Evropská probační pravidla a Evropská vězeňská pravidla. Probačí se chápe organizace a vykonání dohledu nad obviněným, obžalovaným a odsouzeným. Dohled nad výkonem trestu nespojeným s odnětím svobody, uloženými závazky a omezeními. Dohled nad propuštěným v podmínce. Dále se snaží o individuální pomoc obžalovanému a působení na něj tak, aby vedl pořádaný život a splnil uložené podmínky soudem nebo státním zástupcem. Mediací se rozumí mimosoudní řešení sporu mezi pachatelem a obětí, tak aby vedlo k urovnání konfliktní situace v průběhu trestního řízení. Mediací lze realizovat jen s výslovným souhlasem oběti a pachatele.[12]

Probační a mediační služba má 3 hlavní cíle:

1. Začlenění pachatele (integrace) – Snaží se o opětovné zařazení pachatele do života bez dalšího nerespektování zákonů. Integrací se rozumí postup, který navádí obviněného k respektování právního stavu společnosti, uplatnění a rozvoji osobnosti.
2. Participace pachatele – Usiluje o znovuoobnovení pocitu bezpečí a důvěry odsouzeného ve spravedlnost.
3. Ochrana společnosti – Usiluje o efektivní řešení konfliktů a rizikových faktorů spojených s trestním řízením. Zajišťuje realizaci alternativních trestů a opatření.[15]

Vedení Probační a mediační služby ČR (dále jen „PMS“) má na starost ředitel, který je jmenován i odvoláván ministrem spravedlnosti. Střediska této služby působí v sídlech okresních, obvodních nebo městských soudů. Činnost PMS vykonávají zaměstnanci států ve funkcích úředníků nebo asistentů PMS.[12]

Úředník PMS musí splňovat tyto podmínky:

- bezúhonnost,
- svéprávnost,
- získané vysokoškolské vzdělání v oblasti společenskovední ukončené magisterským titulem,
- odbornou zkoušku, kterou vykoná po základním kvalifikačním vzdělání pro úředníky PMS.[12]

Asistent PMS by měl splňovat tyto podmínky:

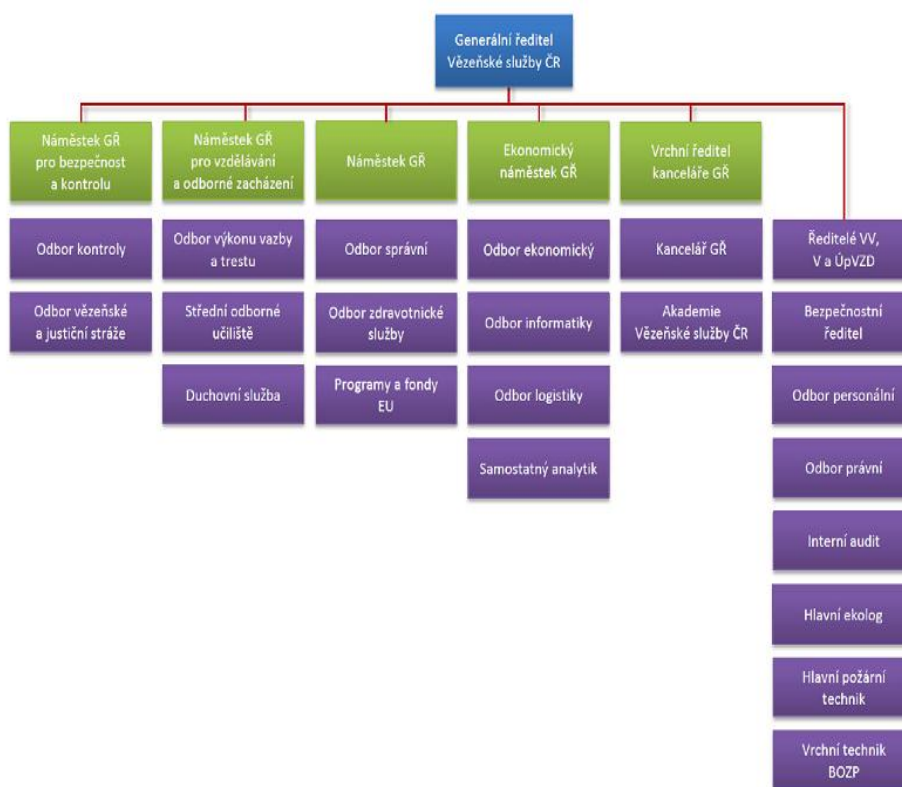
- bezúhonnost,
- svéprávnost,
- fyzická osoba starší 21 let,
- získané společenskovední středoškolské vzdělání.[12]

5 VĚZEŇSKÁ SLUŽBA ČESKÉ REPUBLIKY

Hlavním úkolem Vězeňské služby ČR (dále jen „VS“ je zabezpečovat výkon vazby, výkon trestu odnětí svobody a starat se o pořádek a bezpečnost v soudních zařízeních. Dalšími úkoly je vedení a střežení věznic, detenčních ústavů, střežení, předvádění a eskorta odsouzené osoby. Důležitou součástí je také výzkum v oblasti penologie, který následně aplikován i v praxi.[16]

Zákon stanovuje, že příkazy a pokyny, které jsou státem oprávněny, může vedle příslušníka VS udělovat i zaměstnanec VS. Zaměstnancem VS se dle zákona rozumí jak zaměstnanec ČR pro výkon zaměstnání ve VS, tak i příslušník VS.[11]

Vězeňská služba spadá pod pravomoc ministerstva spravedlnosti. Ministr řídí VS za pomoci generálního ředitele, který má odpovědnost za činnost VS ČR.

Obr. 1.: Organizační schéma Vězeňské služby ČR[18]

5.1 Členění vězeňské služby

Vězeňská služba ČR se dělí:

- na vězeňskou stráž,
- justiční stráž,
- správní službu.

5.1.1 Vězeňská stráž

Zajišťuje ostrahu vězeňských zařízení (věznice, vazební věznice) a stará se o eskortu vězněných osob ve VTOS nebo výkonu vazby. Má postavení ozbrojeného sboru. Pracovník vězeňské stráže by měl mít předpoklady jako fyzická zdatnost, výcvik s donucovacími prostředky, informovanost o právních předpisech, sebekázeň, sebedůvěru, emocionální stabilita.[5]

5.1.2 Justiční stráž

Zajišťuje především ostrahu a pořádek v budovách soudů, státních zastupitelství a ministerstvech v dalších místech jejich působnosti. Při výkonu práce se setkává s různým typem lidí. Svým počínáním a chováním musí působit autoritativně, předcházet konfliktním situacím. Služební zásah musí ovládat po stránce právní, psychologické i praktické. Má taktéž postavení ozbrojeného sboru. Může být dočasně povolána k činnostem vězeňské stráže.[5]

5.1.3 Správní služba

Správní služba dle zvláštních právních předpisů rozhoduje ve správním řízení. Má na starost činnost ekonomickou, organizační, výchovnou a jiné, kterou zajišťují občanští zaměstnanci a příslušníci. Její součástí je i zdravotnická služba.[19]

5.2 Podmínky pro přijetí do služebního poměru

Žadatel, který chce být příslušníkem VS ČR musí dle zákona č. 361/2003 Sb., zákon o služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů musí mít tyto předpoklady:

- věk nad 18 let,
- občan České republiky,

- bezúhonnost,
- střední vzdělání ukončené maturitní zkouškou nebo střední s výučním listem,
- zdravotní, osobní a fyzickou způsobilost,
- nesmí být členem politické strany a hnutí,
- nesmí zastávat živnostenskou a jinou výdělečnou funkci ani nesmí být součástí dozorčích orgánů právnických osob vykonávající podnikatelskou aktivitu.[17]

Jedinec, který chce být členem VS musí splnit fyzické i psychické předpoklady k tomuto zaměstnání. Fyzické schopnosti jsou prověřovány testy fyzické zdatnosti, které se skládají z jednotlivých cviků (člunkový běh, celomotorický test, kliky, běh na 1000 m) hodnocených dle správnosti provedení a času. Psychologické předpoklady se prokazují psychologickými testy, které jsou nezbytné pro zkoumání osobních předpokladů ve výkonu služby. Psychologický test trvá přibližně 4 hodiny. Provádějí ho jen akreditovaní psychologové. Zájemci o práci u VS absolvují během něho různé testy, vyplňování osobnostních dotazníků, pohovoru s psychologem. Následkem psychologického vyšetření je posouzení, zda je uchazeč vhodný pro tuto práci. Jestliže jedinec nesplní podmínky nutné pro přijetí, další psychologické vyšetření může absolvovat nejdříve za 2 roky.[17]

Z hlediska psychologie by příslušník VS měl mít tyto dispozice:

- reálný pohled na sebe i okolí,
- zdravě sebekritický,
- odolný proti zátěži,
- odpovědný, dominantní, bez prvků agrese,
- vhodné dispozice pro vytváření dalších sociálních dovedností,
- způsobilost uplatňovat svůj názor a sebe,
- motivace k práci s lidmi,
- spolupráce s kolegy,
- ztotožňovat se s profesí.[5]

II. PRAKTICKÁ ČÁST

6 KOMPARACE VĚZEŇSTVÍ V ČESKÉ REPUBLICE A V ZAHRANIČÍ

6.1 Vězeňská zařízení v ČR

V České republice se nachází 35 vězeňských zařízení, z kterých je 10 vazebních věznic a 25 věznic. V rámci těchto věznic jsou v ČR zřízeny i dva ústavy zabezpečovací detence. Věznice se dělí do 4 základních typů s dohledem, dozorem, ostrahou a se zvýšenou ostrahou. V ČR jsou také oddělení pro mladistvé a matky s dětmi. Pokud není narušen význam výkonu trestu, mohou být v jedné věznici založena oddělení odlišných typů.[22]

Vazební věznice se nachází ve městech:[23]

- Brno
- České Budějovice
- Hradec Králové
- Liberec
- Litoměřice
- Olomouc
- Ostrava
- Praha Pankrác
- Praha Ruzyně
- Teplice

Věznice se nachází ve městech:[23]

- Bělušice
- Břeclav
- Heřmanice
- Horní Slavkov
- Jiřice
- Karviná
- Kuřim
- Kynšperk nad Ohří
- Mírov
- Nové Sedlo
- Odolov
- Opava
- Oráčov
- Ostrov nad Ohří
- Pardubice
- Plzeň
- Příbram
- Rapotice
- Rýnovice
- Stráž pod Ralskem
- Světlá nad Sázavou
- Valdice
- Všehrady
- Vinařice
- Znojmo

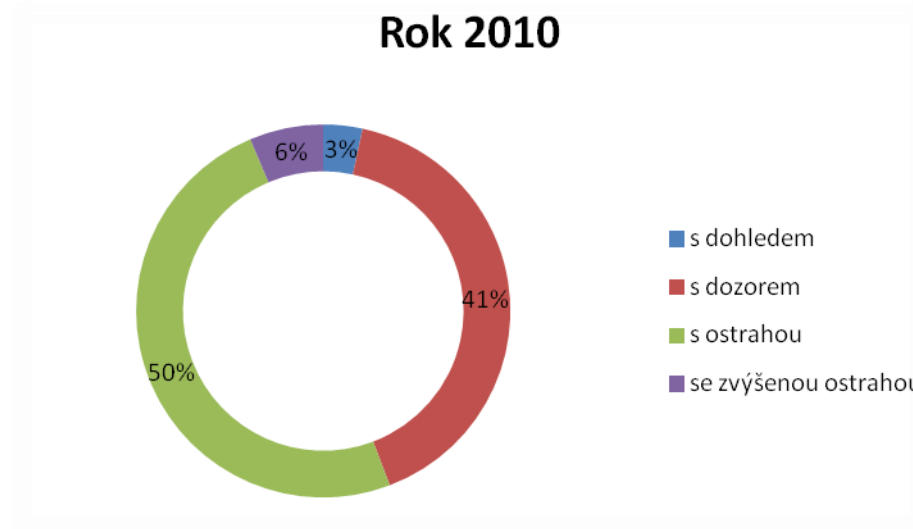
6.1.1 Statistické údaje

Vězněné osoby	ženy	muži
dospělí	1 037	16 165
mladiství	4	115
chovanci (zabezpečovací detence)	3	35
CELKEM	17 359	

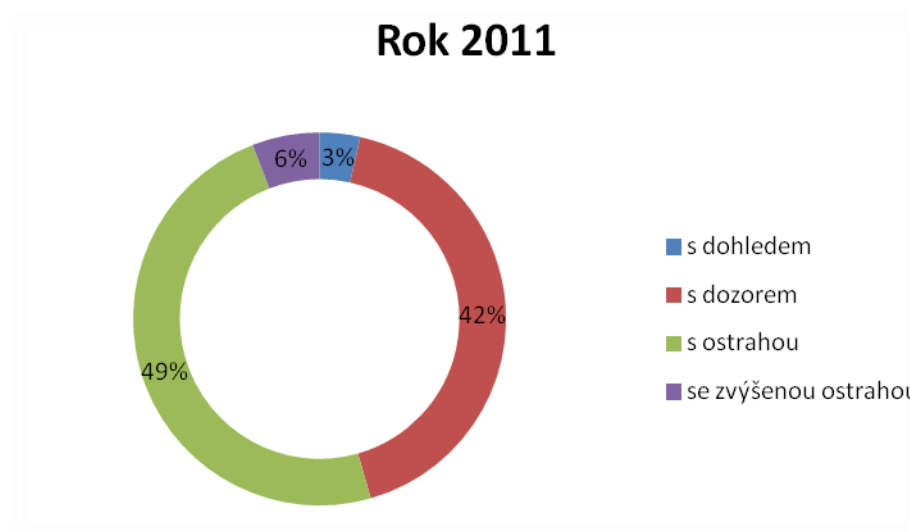
Tab. 1: Vězněné osoby (7. 5. 2014) v ČR[25]

stav k 31.12. rok	s dohledem		s dozorem		s ostrahou		se zvýšenou ostrahou		celkem
	stav	%	stav	%	stav	%	stav	%	
2010	655	3,39%	7 873	40,80%	9 534	49,40%	1 236	6,40%	19 298
2011	714	3,50%	8 577	42,08%	9 899	48,57%	1 192	5,85%	20 382
2012	664	3,27%	8 273	40,76%	10 225	50,40%	1 127	5,55%	20 289
2013	324	2,28%	4 464	31,40%	8 362	58,80%	1 070	7,52%	14 220

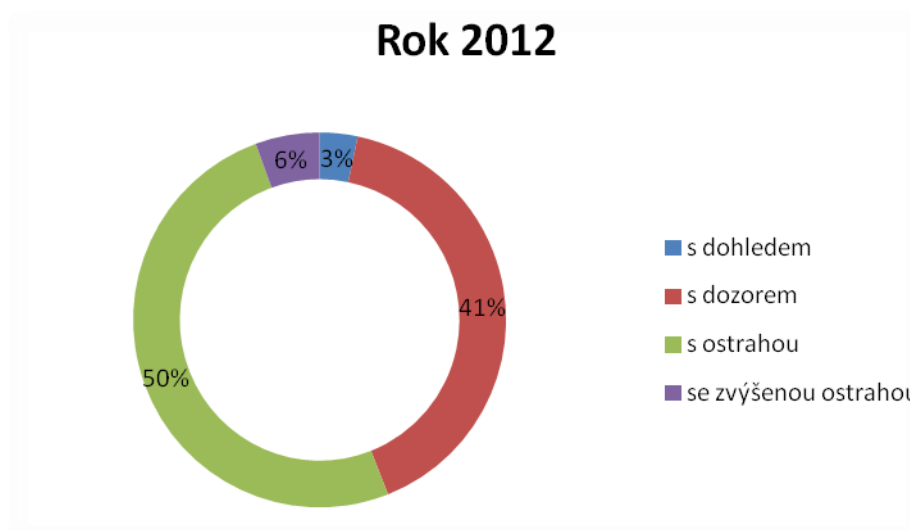
Tab. 2: Přehled odsouzených v jednotlivých typech věznic[24]

Graf 1: Přehled odsouzených v jednotlivých typech věznic v roce 2010

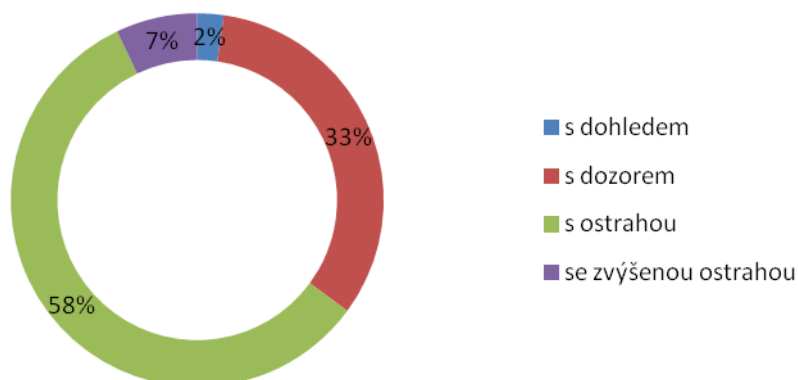

Graf 2: Přehled odsouzených v jednotlivých typech věznic v roce 2011

Graf 3: Přehled odsouzených v jednotlivých typech věznic v roce 2012

Rok 2013

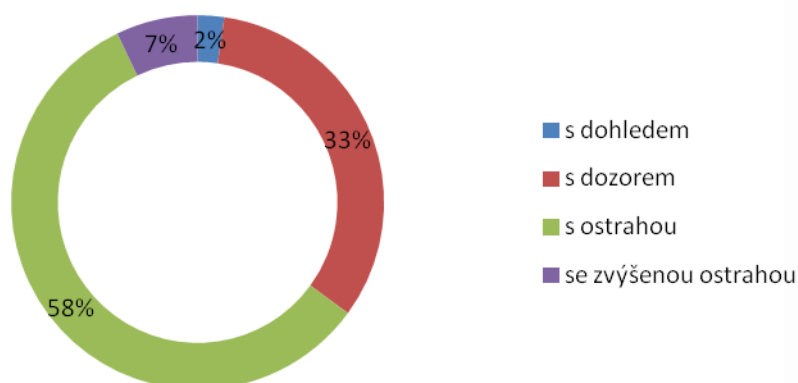

Graf 4: Přehled odsouzených v jednotlivých typech věznic v roce 2013

Typ věznice	Počet odsouzených celkem (včetně)	%
s dohledem	343	2,28%
s dozorem	4 941	32,83%
s ostrahou	8 702	57,82%
se zvýšenou ostrahou	1 065	7,07%
celkem	15 051	

Tab. 3: Přehled odsouzených v jednotlivých typech věznic k 7. 5. 2014[25]

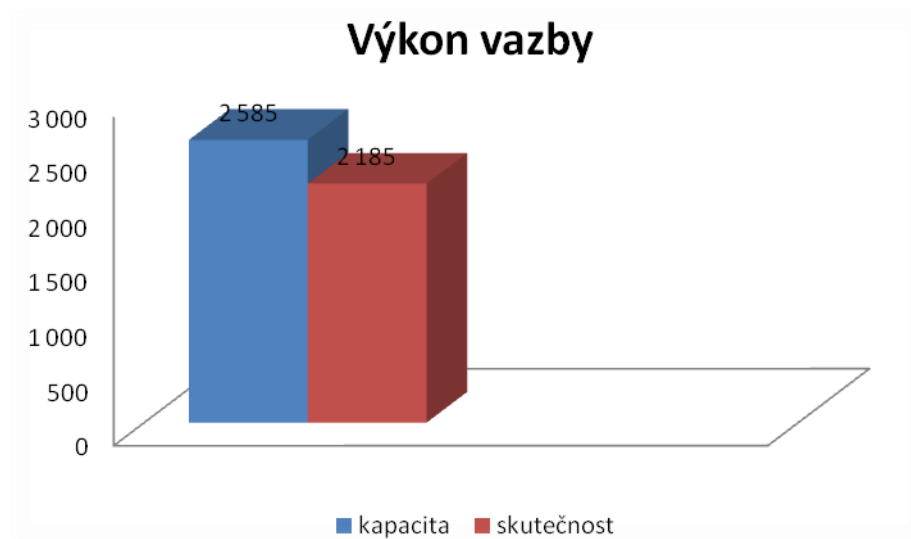
Rok 2014 (7.5.2014)

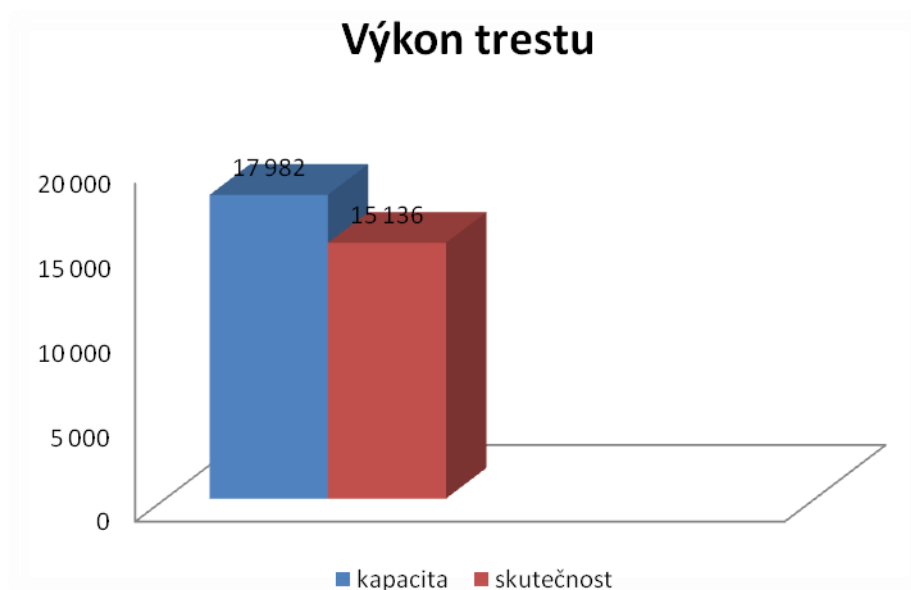
Graf 5: Přehled odsouzených v jednotlivých typech věznic k 7. 5. 2014

Ubytovací kapacity	kapacita	skutečnost	naplněnost
výkon vazby	2 585	2 185	84,53%
výkon trestu	17 982	15 136	84,17%
detence	66	38	57,58%
celkem	20 633	17 359	84,13%

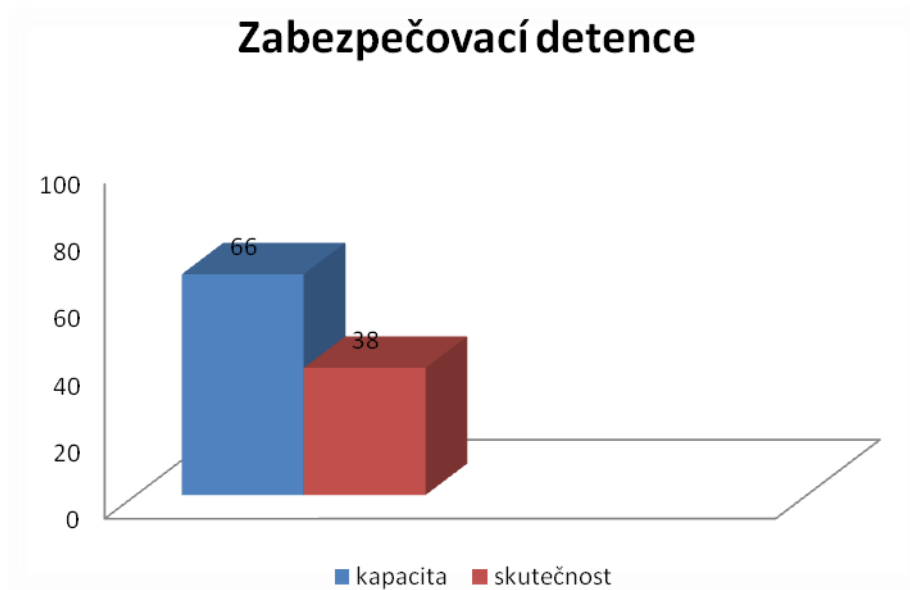
Tab. 4: Ubytovací kapacity k 7. 5. 2014[25]

Graf 6: Ubytovací kapacita ve výkonu vazby k 7. 5. 2014

Graf 7: Ubytovací kapacita ve výkonu trestu k 7. 5. 2014

Graf 8: Ubytovací kapacita v ústavech zabezpečovací detence k 7. 5. 2014

6.2 Evropa

Stát	Odpovědný orgán	Vězeňská populace (včetně osob ve vyšetřovací vazbě, obviněných)	Počet vězeňských zařízení	Kapacita vězeňských zařízení	Úroveň obsazenosti
Slovensko	Ministerstvo spravdnosti	10 184	18	11 302	90,1%
Polsko	Ministerstvo spravdnosti	80 887	215	86 920	92,9%
Německo	Ministerstvo spravdnosti	62 632	186	76 556	81,8%
Rakousko	Ministerstvo spravdnosti	8 273	27	8 650	95,6%
Maďarsko	Ministerstvo vnitra	18 239	33	12 584	144,9%
Slovinsko	Ministerstvo spravdnosti	1 357	7	1 293	104,9%
Švýcarsko	Federální ministerstvo spravdnosti a policie	7 072	110	7 048	100,3%
Chorvatsko	Ministerstvo spravdnosti	4 741	23	3 771	125,7%
Srbsko	Ministerstvo spravdnosti	10 226	28	7 000	158,5%
Řecko	Ministerstvo spravdnosti	13 147	33	9 223	136,5%
Bulharsko	Ministerstvo spravdnosti	10 006	55	10 636	94,1%
Ukrajina	Státní vězeňská služba	122 150	181	122 184	120,4%
Bělorusko	Ministerstvo vnitra	31 700	34	42 894	96,8%
Finsko	Ministerstvo spravdnosti	3 134	30	3 089	96,9%
Švédsko	Ministerstvo spravdnosti	5 797	79	6 715	86,3%
Norsko	Ministerstvo spravdnosti a veřejné bezpečnosti	3 649	42	3 803	96,0%
Dánsko	Ministerstvo spravdnosti	4 091	52	4 151	98,6%
Francie	Ministerstvo spravdnosti a svobody	68 859	190	57 680	119,4%
Itálie	Ministerstvo spravdnosti	60 197	222	48 309	124,6%
Španělsko	Ministerstvo vnitra (kromě Katalánska)	66 937	82	77 955	88,0%
Portugalsko	Ministerstvo spravdnosti	14 425	49	12 167	117,3%
Rusko	Ministerstvo spravdnosti	674 900	1 003	903 493	83,6%
Anglie a Wales	Ministerstvo spravdnosti	84 697	133	75 562	112,8%

Tab. 5: Přehled vězeňství v Evropě[21]

6.3 Severní Amerika

Stát	Odpovědný orgán	Vězeňská populace (včetně osob ve vyšetřovací vazbě, obviněných)	Počet vězeňských zařízení	Kapacita vězeňských zařízení	Úroveň obsazenosti
USA	Ministerstvo spravedlnosti	2 228 424	4 575	2 265 000	99%
Kanada	Ministerstvo prokurátora	40 544	234	38 604	96,4%
Mexiko	Národní bezpečnostní komise	248 487	389	197 993	125,5%

Tab. 6: Přehled vězeňství v Severní Americe[21]

6.4 Jižní Amerika

Stát	Odpovědný orgán	Vězeňská populace (včetně osob ve vyšetřovací vazbě, obviněných)	Počet vězeňských zařízení	Kapacita vězeňských zařízení	Úroveň obsazenosti
Argentina	Ministerstvo spravedlnosti a lidských práv	62 263	228	60 240	101,6%
Brazílie	Ministerstvo spravedlnosti	548 003	1 478	318 739	171,9%
Chile	Ministerstvo spravedlnosti	44 218	103	41 034	110,9%

Tab. 7: Přehled vězeňství v Jižní Americe[21]

6.5 Asie

Stát	Odpovědný orgán	Vězeňská populace (včetně osob ve vyšetřovací vazbě, obviněných)	Počet vězeňských zařízení	Kapacita vězeňských zařízení	Úroveň obsazenosti
Japonsko	Ministerstvo spravedlnosti	64 932	188	90 547	77,2%
Mongolsko	Ministerstvo spravedlnosti	7 930	62	9 500	86,0%
Thajsko	Ministerstvo spravedlnosti	292 227	144	209 000	133,9%

Tab. 8: Přehled vězeňství v Asii[21]

6.6 Afrika

Stát	Odpovědný orgán	Vězeňská populace (včetně osob ve vyšetřovací vazbě, obviněných)	Počet vězeňských zařízení	Kapacita vězeňských zařízení	Úroveň obsazenosti
Jižní Afrika	Ministerstvo nápravných služeb	157 394	231	119 890	127,7%
Madagascar	Ministerstvo spravedlnosti	18 719	82	10 319	181,4%
Tunisko	Ministerstvo vnitra	25 000	35	18 000	138,9%

Tab. 9: Přehled vězeňství v Africe[21]

6.7 Oceánie

Stát	Odpovědný orgán	Vězeňská populace (včetně osob ve vyšetřovací vazbě, obviněných)	Počet vězeňských zařízení	Kapacita vězeňských zařízení	Úroveň obsazenosti
Austrálie	Ministerstvo spravedlnosti a celní	30 775	112	31 335	96,0%
Nový Zéland	Ministerstvo spravedlnosti	8 223	17	9 545	90,2%

Tab. 10: Přehled vězeňství v Oceánii[21]

Obr. 2: Vězeňská populace na 100 000 obyvatel v jednotlivých státech Evropy k 1. 9. 2012[26]

7 SOUKROMÉ VĚZNICE

7.1 Soukromé věznice v ČR

Dle zákona o VTOS je možné, aby v ČR ministr zřídil věznici i v jiném objektu, než který je ve správě VS, jestliže s tím vlastník objektu souhlasí a uzavře smlouvu o zřízení věcného břemene. Objekt by na základě smlouvy uzavřené s VS spravoval a provozoval vlastník objektu. VS by také prováděla státní stavební dohled v těchto objektech. Za střežení, zacházení s odsouzenými a dodržování zákonných podmínek výkonu trestu by odpovídala VS. Dále není uzavřením smlouvy dotčeno právo dozoru a kontroly nad výkonem trestu.[11]

7.1.1 Rapotice

První soukromou věznici v České republice měla být věznice u Rapotic, které jsou vzdálené asi 30 km západně od Brna. Jednalo se zatím o největší projekt svého druhu v České republice, který měl být dokončen dle prvotních odhadů v roce 2012. Plán byl takový, že by se jednalo o tzv. PPP projekt (Public Private Partnership), což znamená, že jde o spolupráci mezi soukromníkem a státem. Princip spočívá v tom, že soukromý subjekt něco postaví a zaplatí a stát to poté využívá a postupně splácí. Věznice by tedy nebyla úplně soukromého charakteru, ale byla by majetkem státu a soukromá firma by zajišťovala její výstavbu, provoz, zařízení a zaměstnávání odsouzených po stanovenou dobu. Dozor a ostrahu by ovšem zajišťovala státní Vězeňská služba. Předpoklad byl v tom, že soukromník by věznici dokázal postavit i provozovat levněji než stát. Dalším záměrem bylo, že by vznikl vězeňský komplex, neboť v Rapoticích se nacházelo již státní vězení a další přilehlé prostory by mohly podniky využít pro stavbu výrobních hal, kde by mohli odsouzení vězni pracovat. Spojení věznic tedy státní a soukromé mělo za úkol přinést i ekonomické výhody, což bylo záměrem ministerstva. Nenašel se ovšem investor ze soukromého sektoru, který by tento projekt podpořil a tak v Rapoticích dosud funguje jen státní věznice.[27, 28]

7.1.2 Josefov

V roce 2013 se v médiích objevila informace o druhém záměru zříditi soukromou věznici tentokrát v městečku Josefov, které se nachází na Náchodsku. Jednalo se o areál bývalých kasáren, ve věznici by vzniklo 700 – 750 míst pro odsouzené. O projekt věznice mělo zá-

jem občanské sdružení Nové světlo a vzniknout by měla akciová společnost. Členy by mělo být právě sdružení Nové světlo a město Jaroměř – Josefov. Náklady na vězně by se měly výrazně snížit, neboť v plánu projektu bylo zahrnuto, že by zde vznikla pracovní místa pro vězně, kteří by na sebe vydělávali.[29]

7.2 Soukromé věznice v zahraničí

Privatizace věznic hlavně tedy v anglicky mluvících zemích (USA, Velké Británii, Austrálie, Skotsko, Nový Zéland, Jižní Afrika a dalších) je celkem běžnou záležitostí, která funguje již několik let.

Vymezují se a jsou používány 3 základní modely privatizace vězeňství:

- Francouzský – věznice je vybudována soukromou společností, která se potom podílí i na zajištění základní logistiky. Řízení a ostraha spadají do státních rukou, jedná se vlastně o na půl soukromé věznice.
- Britský – vybudování, řízení i střežení věznice má na starost soukromý subjekt. Ovšem do každé věznice je určen tým kontrolorů. Úkolem tohoto týmu je dohlížet na dodržování kontraktu, aktivně se podílet na řízení věznice např. jako jediní mají kompetenci k udělování kázeňských trestů.
- Americký – soukromá společnost sice odpovídá zadavateli, ale veškeré řízení a pravomocí (včetně kázeňských trestů) spadá pod ni.[19]

7.2.1 Austrálie

V Austrálii byla otevřena první soukromá věznice v roce 1990 v Queenslandu, což zvedlo zájem o privatizaci v několika dalších státech. Do roku 2011 mělo určitou úroveň privatizace pět z osmi států. Ve státě Victoria bylo přibližně v roce 1997 asi 45% vězeňské populace drženo v soukromých věznicích a to nemělo ve světě obdoby.[19, 20]

7.2.2 Skotsko

Ve Skotsku byla první soukromá věznice (Her Majesty's Prison) otevřena v roce 1999 v městě Kilmarnock. Věznice je spravována společností Serco na základě smlouvy (25 let) se skotskou vězeňskou službou. Her Majesty's Prison se připojila v roce 2008 k věznici

Addiewell. Do roku 2011 měla tato zařízení asi 1 408 jedinců z celkového průměru vězeňské populace 8 178.[20]

7.2.3 Anglie a Wales

Společnost G4S začala s řízením první soukromé věznice (HMP Wolds) v Anglii v roce 1992. Věznice HMP Wolds započala v Anglii a Walesu nový trend, což mělo za následek celkem 14 soukromých věznic v roce 2012. Společnosti, které provozují tyto soukromé věznice jsou G4S, Serco a Sodexo. V roce 2000 bylo v soukromých věznicích asi 8% z vězeňské populace a v roce 2012 zhruba 14%. [20]

7.2.4 Nový Zéland

První soukromou věznicí na Novém Zélandu byla Auckland Central Remand Prison v roce 2000. Společnost GEO Group provozovala zařízení až do začátku roku 2005. Výměna vlády se v tomtéž roce rozhodla zrušit zákon umožňující řízení věznic soukromými subjekty. Věznice tak spadala pod správu státní vězeňské služby. Rozhodnutí předešlé vlády bylo v roce 2009 zrušeno novou vládou a britská společnost Serco opět převzala řízení věznice v Aucklandu v roce 2011. Věznice v Aucklandu byla začleněna do nápravného zařízení v Mount Eden. Ve vězeňském zařízení bylo v roce 2012 drženo celkem asi 11% z celkového počtu vězeňské populace na Novém Zélandu. V roce 2012 započala také stavba na novém soukromém vězení, které by mělo být otevřeno v polovině roku 2015. [20]

7.2.5 Jižní Afrika

V roce 1997 začala Jižní Afrika plánovat otevřít čtyři soukromé věznice. Roku 1999 ale byly plány změněny na dvě zařízení Kutama-Sinthumule (nápravné centrum) a Mangaung (maximálně bezpečnostně nápravné centrum). Věznice Kutama-Sinthumule byla postavena s kapacitou 3024 míst a je provozována společností GEO Group. Věznice Mangaung má kapacitu 2928 je provozována společností G4S. V roce 2011 bylo v soukromých zařízeních drženo zhruba asi 4% vězněné populace. [20]

7.2.6 USA

Ve Spojených státech amerických se soukromé věznice rozvíjeli od 80. let. V roce 2011 bylo v USA 107 soukromých věznic. Mezi největší společnosti provozující privátní vězni-

ce v USA patří společnost CCA (Corrections Corporation of America) a společnost GEO Group. Ve spolupráci s imigračním úřadem, který do privátních věznic posílá nelegální přistěhovalce, je přísun vězňů zaručen. V privátních věznicích se vyrábí např. výstroj pro americkou armádu, spotřební elektronika, nábytek a další.[31]

7.3 Společnost GEO Group

GEO Group byla založena v roce 1984 a je předním světovým poskytovatelem nápravné a zadržovací služby. Specializuje se na návrh, vývoj, financování a provoz nápravných zařízení. Spravuje 98 zařízení (přibližně 77 500 lůžek pro odsouzené) a má asi 18 000 zaměstnanců po celém světě. Nápravná zařízení GEO Group se nacházejí v USA, Kanadě, Velké Británii, Austrálii a Jižní Africe.[32]

7.4 Společnost G4S

G4S je přední světová společnost, která působí ve světě více než 100 let, specializující se na poskytování bezpečnostních produktů, služeb a řešení. Společnost působí ve více jak 120 zemích světa. Je jedním z největších světových zaměstnavatelů s více jak 618 000 zaměstnanci. V oblasti justice provádí společnost správu věznic, ochranu utečeneckých táborů i doprovod vyhoštěných cizinců zejména v Austrálii, Evropě a Africe.[33]

G4S poskytuje širokou škálu služeb, ale mezi hlavní patří:

- Přeprava a zpracování hotovosti
- Fyzická ostraha
- Bezpečnostní systémy a technologie
- Ostatní služby (justiční, detektivní služby, vnitrostátní a mezinárodní logistika, správa budov a zařízení, bezpečnost při akcích)[33]

Společnost má od roku 1990 zastoupení také v České republice, kde se zaměřuje především na bezpečnostní služby v oblasti ochrany majetku a osob a cashové služby (služby přepravy a zpracování hotovosti). Zajímavostí je, že společnost G4S zajišťuje bezpečnost fotbalové reprezentace ČR při utkáních doma i v zahraničí. G4S působí také u našich sousedů na Slovensku i v Rakousku.[33]

ZÁVĚR

V bakalářské práci jsem rozebírala problematiku výkonu trestu odnětí svobody.

V první kapitole se čtenáři seznámili s historií výkonu trestu odnětí svobody, podrobněji od roku 1850 až po rok 1994. Druhá kapitola seznamovala se zákonem o výkonu vazby a výkonem trestu odnětí svobody. Byly zde rozepsány práva a povinnosti odsouzených k výkonu trestu.

Třetí kapitola pojednávala o psychologických aspektech výkonu trestu odnětí svobody. Byly rozepsány jednotlivé teorie účelu trestání, dále pak náprava pachatele trestného činu a definice a úkoly penitenciární a postpenitenciární péče.

Čtvrtá kapitola nastínila čtenářům cíle Probační a mediační služby České republiky, včetně jejího institucionálního zakotvení. Pátá kapitola byla věnována Vězeňské službě České republiky a jejímu členění. Dále zde byly popsány psychologické aspekty pracovníků a podmínky pro přijetí do služebního poměru.

Praktická část seznamovala čtenáře se situací ve vězeňských zařízeních v České republice i zahraničí, například s úrovní obsazenosti a kapacitou vězeňských zařízení. Údaje byly zpracovány pro lepší orientaci do tabulek a grafů.

Poslední kapitola praktické části pojednávala o privatizaci vězeňských zařízení. Představila situaci soukromých věznic v České republice. Uvedla dva konkrétní příklady, které ale doposud nebyly zrealizovány do úplného konce. Z tohoto důvodu byla přiblížena situace v zahraničí a byly také popsány konkrétní příklady fungujících privátních věznic.

Cílem bakalářské práce bylo obeznámit s problematikou výkonu trestu odnětí svobody. Věřím, že jsem čtenářům poskytla mnoho zajímavých informací v této oblasti a splnila tak záměr práce.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

- [1] ČERNÍKOVÁ, Vratislava a Vojtěch SEDLÁČEK. *Základy penologie pro policisty*. Vyd. 1. Praha: Policejní akademie České republiky, 2002, 148 s. ISBN 80-725-1104-1
- [2] ČÍRTKOVÁ, Ludmila. *Forenzní psychologie*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2004, 431 s. Vysokoškolské učebnice (Aleš Čeněk). ISBN 80-864-7386-4.
- [3] FRANCEK, Jindřich a Josef ZAPLETAL. *Zločin a trest v českých dějinách: (sborník prací)*. Vyd. 1. Editor David Michalík. Praha: Rybka Publishers, Knižní klub, 1999, 463 p. Vysokoškolské učebnice (Aleš Čeněk). ISBN 80-242-0087-2.
- [4] NOVOTNÝ, Oto a Josef ZAPLETAL. *Kriminologie*. 2., přeprac. vyd. Praha: ASPI, 2004, 451 s. Vysokoškolské učebnice (Aleš Čeněk). ISBN 80-735-7026-2.
- [5] *Psychologie v bezpečnostních sborech: (sborník prací)*. Vyd. 1. Editor David Michalík. Praha: Themis, 2009, 103 s. ISBN 978-807-3120-603.
- [6] VÁGNEROVÁ, Marie a Josef ZAPLETAL. *Psychopatologie pro pomáhající profese*. Vyd. 4., rozš. a přeprac. Praha: Portál, 2008, 870 s. Vysokoškolské učebnice (Aleš Čeněk). ISBN 978-80-7367-414-4.
- [7] VÁGNEROVÁ, Marie a Josef ZAPLETAL. *Psychologie v bezpečnostních sborech: (sborník prací)*. Vyd. 1. Editor David Michalík. Praha: Themis, 2009, 103 s. Vysokoškolské učebnice (Aleš Čeněk). ISBN 978-807-3120-603.
- [8] BLAŽEK, Pavel. *Penitenciární péče o osoby ve výkonu trestu*. Brno, 2011. Dostupné z: http://is.muni.cz/th/90774/pdf_b/Bakalarska_prace.pdf. Bakalářská práce. Masarykova univerzita. Vedoucí práce Mgr. Hana Mahelová.
- [9] MARTINOVSKÝ, Petr. *Hodnocení politiky privatizace vězeňství*. Chrudim, 2010. Dostupné z: http://is.muni.cz/th/182188/fss_m/Martinovsky_DIPL7.pdf. Diplomová práce. Masarykova univerzita
- [10] ČESKO. Zákon č. 293 ze dne 10. listopadu 1993 o výkonu vazby. In: Dostupné z: <http://www.podnikatel.cz/zakony/zakon-o-vykonu-vazby/uplne/>
- [11] ČESKO. Zákon č. 169 ze dne 30. června 1999 o výkonu trestu odnětí svobody a o změně některých souvisejících zákonů. In: Dostupné z: <http://www.podnikatel.cz/zakony/zakon-o-vykonu-trestu-odneti-svobody-a-o-zmene-nekterych-souvisejicich-zakonu/uplne/#f1957985>
- [12] ČESKO. Zákon č. 257 ze dne 14. července 2000 o Probační a mediační službě a o změně zákona č. 2/1969 Sb., o zřízení ministerstev a jiných ústředních orgánů státní správy České republiky, ve znění pozdějších předpisů, zákona č. 65/1965 Sb., zákoník práce, ve

- znění pozdějších předpisů a zákona č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí (zákon o Probační a mediační službě). In: Dostupné z: <http://www.podnikatel.cz/zakony/zakon-o-probacni-a-mediacni-sluzbe>
- [13] KUBÍČKOVÁ, Pavla a Ivo KMĚTÍK. *Penologie* [online]. Karviná, 2011 [cit. 2014-05-16]. Dostupné z: <http://www.sosoom-zlin.cz/media/skripta/penologie.pdf>
- [14] KÝR, Aleš. Historie: Historie vězeňství. *Vězeňská služba České republiky* [online]. 2010 [cit. 2014-05-16]. Dostupné z: <http://www.vscr.cz/generalni-reditelstvi-19/informacni-servis/historie-104/historie-vezenstvi>
- [15] Poslání a cíle PMS. *Probační a mediační služba České republiky* [online]. [cit. 2014-05-16]. Dostupné z: <https://www.pmscr.cz/o-pms/>
- [16] Cíle a poslání VS ČR. *Vězeňská služba České republiky* [online]. 2013 [cit. 2014-05-16]. Dostupné z: <http://www.vscr.cz/generalni-reditelstvi-19/o-nas/zakladni-informace-4/cile-a-poslani-vs-cr-6124>
- [17] Služební poměr příslušníka VS ČR. *Vězeňská služba České republiky* [online]. 2013 [cit. 2014-05-16]. Dostupné z: <http://www.vscr.cz/generalni-reditelstvi-19/o-nas/zakladni-informace-4/cile-a-poslani-vs-cr-6124>
- [18] Organizační struktura VS ČR. *Vězeňská služba České republiky* [online]. 2014 [cit. 2014-05-16]. Dostupné z: <http://www.vscr.cz/generalni-reditelstvi-19/o-nas/zakladni-informace-4/cile-a-poslani-vs-cr-6124>
- [19] Vězeňská služba. *Bezpečnostní sbory* [online]. 2009 [cit. 2014-05-16]. Dostupné z: http://bezpecnostni-sbory.wbs.cz/clanky/6-2009/vezenska_sluzba.htm
- [20] MASON, Cody. International Growth Trends in Prison Privatization. In: *The Sentencing project* [online]. 2013 [cit. 2014-05-24]. Dostupné z: http://sentencingproject.org/doc/publications/inc_International%20Growth%20Trends%20in%20Prison%20Privatization.pdf
- [21] World Prison Brief. *International Centre for Prison Studies* [online]. [cit. 2014-05-24]. Dostupné z: <http://www.prisonstudies.org/world-prison-brief>
- [22] České věznice. In: *Vězeňská služba České republiky* [online]. 2008 [cit. 2014-05-24]. Dostupné z: http://www.vscr.cz/client_data/1/user_files/19/file/PDF/Publikace/ceske_veznice.pdf
- [23] Organizační jednotky. *Vězeňská služba České republiky* [online]. 2012 [cit. 2014-05-24]. Dostupné z: www.vscr.cz

- [24] *Statistická ročenka* [online]. 2013 [cit. 2014-05-24]. Dostupné z: http://www.vscr.cz/client_data/1/user_files/19/file/spr%C3%A1vn%C3%AD/statistiky/Statistick%C3%A9%20ro%C4%8Denky/Rocenka_2013.pdf
- [25] Informační servis. *Vězeňská služba České republiky* [online]. 2014 [cit. 2014-05-24]. Dostupné z: <http://www.vscr.cz/generalni-reditelstvi-19/informacni-servis/rychla-fakta/>
- [26] Maps on the Prison Population Rates. *Council of Europe Annual Penal Statistics* [online]. 2012 [cit. 2014-05-24]. Dostupné z: <http://www3.unil.ch/wpmu/space/a-propos/>
- [27] Napsali o nás. *Vězeňská služba ČR* [online]. 2007 [cit. 2014-05-24]. Dostupné z: <http://www.vscr.cz/veznice-rapotice-52/napsali-o-nas-715/vezeni-s-r-o-2549>
- [28] Projekt soukromé věznice za miliardu stagnuje. *Denik.cz* [online]. 2011 [cit. 2014-05-24]. Dostupné z: <http://www.denik.cz/ekonomika/projekt-soukrome-veznice-za-mil20110107.html>
- [29] Sdružení plánuje v pevnosti Josefov soukromé vězení. Stát ho nechce. *IDnes.cz* [online]. 2013 [cit. 2014-05-24]. Dostupné z: http://hradec.idnes.cz/v-pevnosti-josefov-muze-vzniknout-veznice-fkm-/hradec-zpravy.aspx?c=A131209_2009574_hradec-zpravy_pos
- [31] Hrůzný svět amerických věznic. *Levá perspektiva* [online]. 2013 [cit. 2014-05-24]. Dostupné z: <http://levaperspektiva.cz/clanky/hruzny-svet-americkyh-veznic/>
- [32] *The GEO Group, Inc.* [online]. 1997 - 2014 [cit. 2014-05-24]. Dostupné z: <http://www.geogroup.com/>
- [33] Where we operate. *G4S* [online]. [cit. 2014-05-24]. Dostupné z: <http://www.g4s.com/en/Who%20we%20are/Where%20we%20operate/>

SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK

NVS	Nápravně výchovná skupina
VTOS	Výkon trestu odnětí svobody
VV	Výkon vazby
PMS	Probační a mediační služba České republiky
VS	Vězeňská služba
ČR	Česká republika
Sb.	Sbírky
Tzv.	Takzvaný
Popř.	Popřípadě

SEZNAM OBRÁZKŮ

Obr. 1. Organizační schéma Vězeňské služby ČR.....	29
Obr. 2. Vězeňská populace na 100 000 obyvatel v jednotlivých státech Evropy k 1. 9. 2012.....	42

SEZNAM TABULEK

Tab. 1: Vězněné osoby k 7. 5. 2014.....	34
Tab. 2: Přehled odsouzených v jednotlivých typech věznic	34
Tab. 3: Přehled odsouzených v jednotlivých typech věznic k 7. 5. 2014	36
Tab. 4: Ubytovací kapacity k 7. 5. 2014	37
Tab. 5: Přehled vězeňství v Evropě	39
Tab. 6: Přehled vězeňství v Severní Americe.....	40
Tab. 7: Přehled vězeňství v Jižní Americe	40
Tab. 8: Přehled vězeňství v Asii	40
Tab. 9: Přehled vězeňství v Africe.....	41
Tab. 10: Přehled vězeňství v Oceánii	41

SEZNAM GRAFŮ

Graf 1: Přehled odsouzených v jednotlivých typech věznic v roce 2010	34
Graf 2: Přehled odsouzených v jednotlivých typech věznic v roce 2011	35
Graf 3: Přehled odsouzených v jednotlivých typech věznic v roce 2012	35
Graf 4: Přehled odsouzených v jednotlivých typech věznic v roce 2013	36
Graf 5: Přehled odsouzených v jednotlivých typech věznic k 7. 5. 2014	36
Graf 6: Ubytovací kapacity ve výkonu vazby k 7. 5. 2014	37
Graf 7: Ubytovací kapacity ve výkonu trestu k 7. 5. 2014.....	37
Graf 8: Ubytovací kapacita v ústavech zabezpečovací detence k 7. 5. 2014.....	38